

Vedran Zlatić, mag. iur.

**CONSTITUTIONAL CONVENTIONS IN WESTMINSTER SYSTEMS
– CONTROVERSIES, CHANGES AND CHALLENGES –**

Published by: Cambridge University Press, 2015.

Edited by: Brian Galligan and Scott Brenton

Knjiga „**Constitutional conventions in westminster systemS–Controversies, Changes and Challenges**“ izašla je u izdanju Cambridge University Pressa 2015. godine i ima ukupno 275 stranica, a urednici su: **Brian Galligan**, profesor političkih znanosti na University of Melbourne i **Scott Brenton**, predavač političkih znanosti na Melbourne School of Government. Navedena knjiga predstavlja zapravo skupni doprinos nekolicine autora. Na samom početku nalazi se **Sadržaj** (str. v-vi), potom slijede **Bilješke o autorima** (str. vii-xi) i **Zahvala autora** (str. xii). Zatim počinje **Uvod** (str. 1.-7.), a potom slijedi središnji dio knjige koji se sastoji od 14 poglavlja (str. 8.-260.), dok se na samom kraju nalaze **Zaključak** (str. 261.-265.) i **Indeks pojmova** (str. 266.-275.).

Knjiga donosi pregled i objašnjenje uloge običaja u ustavno-političkom životu država koje svoju pravno-političku tradiciju deriviraju iz westminsterskog političkog sustava. Tako se najprije izlaže o samoj naravi ustavnih običaja te o njihovoj ulozi u pravnom sustavu općenito. Potom se pobliže određuju značaj i uloga ustavnih običaja koji se tiču pojedinih institucija tipičnih za westminsterske političke sustave i njihova daljnja teorijska razmatranja u okviru konkretnih država. Treba odmah napomenuti kako cilj autora nije bio ispcan prikaz uloge ustavnih običaja svih onih država koje bi se mogle ubrojati u one koje čine dio westminsterske političke tradicije, jer bi njihov sveobuhvatan prikaz iziskivao daleko više prostora i vremena što bi uvelike premašilo okvire ove knjige. Stoga se ovdje prikazuju ustavni običaji i njihov konkretan značaj i uloga u političkom i ustavnom životu Ujedinjenog Kraljevstva, Kanade, Australije i Novog Zelanda budući da su oni međusobno najbliži sustavi westminsterskog tipa. S druge strane, iz razmatranja su izostavljene brojne druge države koje baštine donekle sličnu ustavno-političku tradiciju kao što su, primjerice, Indija, Malezija ili pojedine pacifičke i karijske države.

U nastavku teksta pobliže ćemo prikazati sadržaj poglavlja koji čine njezin središnji dio.

U prva dva poglavlja, **Constitutional conventions** (str. 8.-23.) i **Law and convention** (str. 24.-50.), autori izlažu shvaćanja o tome što je zapravo običaj, koja je njegova uloga u pravnom sustavu, a naposljetku se govori i o odnosu običaja i prava, posebice pisanih pravnih izvora. Determiniranje značenja i uloge običaja u političkom i pravnom životu uvelike ovisi i o kontekstu u kojem se promatraju. Ipak, ono što je nesporno jest to da ustavni običaji reguliraju suštinske odnose između ustavnih aktera u promatranim državama (Ujedinjeno Kraljevstvo, Kanada, Australija i Novi Zeland).

Sljedeća tri poglavlja: **Executive conventions** (str. 51.-71.), **Cabinet government** (str. 72.-90.) i **Caretaker conventions** (str. 91.-115.) donose pregled ustavnih običaja koji reguliraju djelovanje nositelja izvršne vlasti u političkim sustavima westminsterskog tipa.

Šesto poglavlje **Minority and multi-party government** (str. 116.-136.) donosi ulogu ustavnih običaja u razvoju od većinske jednostranačke vlade prema višestranačkima, odnosno manjinskim jednostranačkim vladama u promatranim državama. U ovom slučaju običaji su bili upotrijebljeni, uz nužne prilagodbe novonastaloj političkoj situaciji, kako bi održali dominantnu poziciju glavnih, tj. velikih političkih stranaka. Iz ovoga nam postaje uočljiva još jedna bitna osobina običaja kao mehanizama pravne regulacije, a to je njihova stabilnost praćena mogućnošću njihove prilagodbe novonastalim okolnostima u društvenom i političkom životu.

U sedmom, **Parliament** (str. 137.-156.) i osmom, **Upper houses** (str.157.-172.) poglavlju, naglasak je na običajima koji se tiču rada i funkcioniranja parlamenata u navedenim državama.

U iduća četiri poglavlja: **The United Kingdom** (str. 173.-188.), **Canada** (str. 189.-203.), **Australia** (str. 204.-216.) i **New Zealand** (str. 217.-232.), daje se sažet prikaz trenutnog stanja i primjene ustavnih običaja u političkim sustavima gore navedenih država koje baštine zajednički westminsterski politički sustav.

Zadnja dva poglavlja: **Codifying conventions** (str. 233.-248.) i **Constitutional reform** (str. 249.-260.) donose autorova izlaganja, najprije o recentnoj pojavi koja se tiče sve češćeg kodificiranja i zapisivanja ustavnih običaja u pisanim dokumentima, a zadnje poglavlje knjige bavi se tematikom reforme ustavnih običaja.

Knjiga predstavlja pokušaj da se s jednog više političkog stajališta odredi uloga ustavnih običaja u ustavno-političkim sustavima *westminsterskog* tipa, zorno nam prikazujući na konkretnim primjerima kako bi takvi politički sustavi bez njih u praksi bili nefunkcionalni. Stoga, nedvojbeno je da ustavni običaji predstavljaju esencijalnu sastavnicu političkog života i prakse u mnogim političkim sustavima, a kako je i prikazano u ovoj knjizi, napose onima u Ujedinjenom Kraljevstvu, Kanadi, Australiji i Novom Zelandu, mada je jasno da ova lista ne predstavlja zatvoreni i ekskluzivni krug, dapače, ustavni su običaji jamac za normalno odvijanje ustavno-političkog života u velikom broju političkih sustava koji se temelje na demokratskim načelima i vrijednostima.